

El Govern declara Bé Cultural d'Interès Nacional 30 elements emblemàtics del patrimoni ferroviari català

- **Es tracta d'elements destacats de la història del transport vial català, inclosos en un projecte de protecció dels exemplars més singulars el país**

El Govern ha aprovat la declaració com a Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN) de 30 elements singulars del patrimoni ferroviari català. Aquesta declaració s'inclou dins d'un projecte conjunt de protecció dels exemplars més emblemàtics i singulars que es troben a Catalunya i que han format part de la història del transport vial d'aquest país. En el marc d'aquest projecte, el 2 de maig el Govern va declarar BCIN quatre elements ferroviaris que ja són inscrits al Catàleg del Patrimoni Cultural de béns mobles de Catalunya.

El projecte té el punt de partida en el document *Inventari de béns ferroviaris d'interès històric*, elaborat per Jordi Sasplugas l'any 2015, a instància del Museu Nacional de la Ciència i la Tècnica de Catalunya (MNACTEC). L'any 2018, la Direcció General del Patrimoni Cultural, conjuntament amb la Comissió del Patrimoni Històric Ferroviari de Catalunya va reprendre el projecte amb la incorporació de dos enginyers industrials, Víctor Canosa i Josep M. Rovira, amb gran experiència, expertesa i referència dins el Col·legi d'Enginyers en temes de ferrocarrils i patrimoni ferroviari. La Comissió tenia l'encàrrec de fer la catalogació definitiva dels béns mobles que calia protegir.

L'any 2020 es va presentar la llista definitiva de 41 elements seleccionats amb l'objecte d'obtenir una representació significativa de les diferents tecnologies i usos dels nombrosos vehicles ferroviaris històrics que han operat a Catalunya (locomotores, cotxes de viatgers, vagons, tramvies, etc).

La inclusió dels elements mobles més destacats i importants del patrimoni històric ferroviari de Catalunya al Catàleg del Patrimoni Cultural és important a fi de poder donar-los una protecció i reconeixement.

Elements protegits

La **locomotora de vapor sense fogar SAFA**, de 1926 i propietat de l'Ajuntament de Blanes, és l'única d'aquest tipus que es conserva a l'Estat, sent una de les de major capacitat de vapor que hi ha hagut a Europa. Es tracta d'una locomotora de vapor sense fogar, per tant, sense carbonera d'aigua per abastar la caldera i generar el vapor per poder accionar-la. La provisió del vapor d'aigua s'havia de fer en un lloc adequadament habilitat que pogués permetre carregar el dipòsit des d'un punt fix de subministrament.

El **cotxe 2 del tramvia Montgat-Tiana**, propietat de l'Ajuntament de Tiana, és un dels pocs representants que ens resten del material mòbil dels tramvies rurals que van existir a Catalunya durant el segle XX i l'únic a la regió metropolitana de Barcelona. El 1915 es concedeix per Reial Ordre la construcció del tramvia de Montgat a Tiana que va ser construït amb les característiques tècniques d'una línia de tramvia rural.

La **locomotora de vapor**, el **cotxe de viatgers de segona classe A-2** i la **placa giratòria**, propietat de l'Ajuntament de Salou, també estan entre els elements protegits. La locomotora de vapor va ser construïda el 1887 per donar servei al carrilet que feia el recorregut entre la ciutat de Reus i Salou. El cotxe de viatgers, del 1886, és un exemplar de vagó de viatgers de segona classe i la plataforma giratòria és una instal·lació fixa situada a l'extrem de la via principal que s'utilitzava per maniobrar vagons de mercaderies i situar-los als molls de càrrega.

La **locomotora de vapor del cremallera MM4**, propietat del Reial Automòbil Club de Catalunya (RACC) i construïda el 1892, va ser adquirida pel cremallera de Montserrat.

El **tren de Capdella**, propietat d'Endesa, és d'ús singular per què va començar com un tren d'obra de tracció animal que acaba amb un modest comboi dièsel per fer possible les tasques de manteniment de la primera instal·lació de producció d'electricitat a partir de la força de l'aigua que arrenca el 1911 amb la construcció de la primera hidràulica de Catalunya, la central de Capdella.

També han estat protegits 12 elements ferroviaris que són propietat de la Fundació Transports Metropolitans de Barcelona (TMB): el **tramvia de cavalls TB2**, el **tramvia elèctric TB 867**, el **tramvia elèctric del Tibidabo núm. 2-5-6-7-8-10-129**, el **tren automotor elèctric GMB M1-M6-M8**, l'**automotor elèctric FMT 126** i el **tramvia elèctric 1 Mataró-Argentona**.

L'**automotor elèctric FCC 18**, la **locomotora de vapor 030T CGFC 31** i la **locomotora elèctrica CGFC 304**, tots tres elements propietat de l'Associació d'Amics del Ferrocarril de Barcelona (AAFBCB). L'automotor va ser concebut segons els models de tramvies suburbans de principis del segle XX i és l'únic exemplar preservat de la seva sèrie. La locomotora de vapor fou destinada a la tracció dels trens de viatgers entre Barcelona i Sant Boi i també en alguns trens de mercaderies entre l'antiga estació terminal de Magòria i Sant Boi. La vida activa de la locomotora elèctrica va ser de més de 50 anys a la línia del carrilet entre Barcelona, l'Hospitalet, Cornellà i Sant Boi.

En últim lloc, 8 elements ferroviaris propietat de Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya (FGC), que formen part del fons de patrimoni històric de la companyia. Es tracta de l'**automotor elèctric FCC 409-809-507** (conegut popularment com el Tren Granota), l'**automotor elèctric FCC grua 1**, el **cotxe de viatgers CGFC C-36**, la **vagoneta d'obres FCC 1**, el **cotxe de viatgers MM A-1**, la **locomotora elèctrica de cremallera RN E.3**, el **cotxe de viatgers RN A51** i el **vagó de vores CGFC U-269**. Ferrocarrils manté preservats aquests vehicles a l'Espai de la Via Mètrica de Martorell, a La Cotxera de Rubí, a La Nau del tren històric del Vallès (al Centre Operatiu de Rubí) i a les exposicions del cremallera de Núria i de la Pobla de Lillet.

La catalogació com a Bé Cultural d'Interès Nacional d'aquests 8 elements ferroviaris coincideix amb l'Estratègia de Patrimoni d'FGC, que la companyia ha desplegat amb l'objectiu de preservar tot el seu patrimoni històric i posar en valor el patrimoni ferroviari del país. La col·lecció històrica d'FGC es compon de bens mobles (material mòbil, maquinària, objectes diversos), immobles (infraestructures, edificis) i documentació (escrits, plànols, fotografies). L'Estratègia de Patrimoni d'FGC ha permès identificar i ordenar el nombrós i divers material històric d'FGC i apropar-lo a la ciutadania, ja sigui amb la millora o creació de nous espais de preservació i exposició,

amb la circulació de trens històrics, o amb la digitalització i difusió de la nombrosa documentació històrica.